

Меншік иесі және баспагер:
«Қазақстан Республикасының
Заңнама институты» ММ
2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
www.iz.adilet.gov.kz

сайтында орналастырылған
Заң ғылымдары бойынша
диссертациялардың негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес құрамы

Тукиев А.С. – з.ғ.к. (Астана,
Қазақстан) – (төраға)
Абайділдинов Е.М. – з.ғ.д. (Астана,
Қазақстан)
Абызов Р.М. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Белых В.С. – з.ғ.д. (Екатеринбург,
Ресей)
Губин Е.П. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Борчашвили И.Ш. – з.ғ.д. (Астана,
Қазақстан)
Мельник Р.С. – з.ғ.д. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Муромцев Г.И. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Рахметов С.М. – з.ғ.д. (Астана,
Қазақстан)
Малиновский В.А. – з.ғ.д. (Астана,
Қазақстан)
Шерубай Құрманбайұлы – ф.ғ.д.
(Астана, Қазақстан)

Редакциялық алқа құрамы

Құлжабаева Ж.О. – з.ғ.к. (Астана,
Қазақстан) – (төраға)
Абылайұлы А. – PhD (Астана,
Қазақстан)
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – ҚР еңбек сіңірген
мәдениет қайраткері (Астана,
Қазақстан)
Байниязова З.С. – з.ғ.к. (Саратов,
Ресей)
Досмырза Д.Д. – з.ғ.к. (Астана,
Қазақстан)
Елеусізова И.Қ. – з.ғ.к. (Астана,
Қазақстан)
Казиев З.Ғ. – з.ғ.к. (Астана, Қазақстан)
Қоныс В.Т. – з.ғ.к. (Астана,
Қазақстан)
Маммадов У.Ю. – з.ғ.к. (Қазан, Ресей)
Мұшанов Т.Е. (Астана, Қазақстан)
Рахымбердин К.Х. – з.ғ.д. (Өскемен,
Қазақстан)
Свободный Ф.К. – з.ғ.к. (Барнаул,
Ресей)
Тегізбекова Ж.Ч. – з.ғ.к. (Бишкек,
Қырғызстан)
Тілембаева Ж.О. – з.ғ.к. (Астана,
Қазақстан)

Журнал редакциясы

Колтубаева Г.Б.
Ермек А.Б.
Жұмагелдина Б.Ж.
Байленова А.Қ.
Джамбуршин К.А.

Қазақстан Республикасы Мәдениет
және ақпарат министрлігі Ақпарат
және мұрағат комитетінің
БАҚ есепке қою туралы куәлігі
№ 11219-Ж 15.11.2010 жс.

(Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі
мен мерзімі №6592-Ж. 07.09.2005 жс.)

Мекен-жайы:

Қазақстан Республикасы,
010000, Астана қ., Мәңгілік ел даңғ.,
8 үй
тел.: 8(7172)74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

МАЗМҰНЫ

Редакция бағанасы 8

Қазақстан Республикасы Әділет министрі М.Б. Бекетаевтың
2017 жылғы 29-30 тамызда Астана қаласында өткен Қазақстан
Республикасының Конституциясы күніне арналған «Конститу-
ция және қоғам мен мемлекеттің жаңғыруы» атты халықаралық
ғылыми-практикалық конференциядағы алғы сөзі 13

«Жаршынын» мұрағат беттері

Ғ.С. САПАРҒАЛИЕВ Мемлекеттік-құқықтық саладағы
прокуратураның рөлі туралы құқықтық саясат тұжырымдамасы
(ҚР ЗИ Жаршысы, №4(16)-2009, 5-10 б.) 14

Б.Қ. НҮРҒАЗИНОВ Академик Ғ. Сапарғалиевтің
мемлекеттік-құқықтық саладағы прокуратураның рөлі туралы
ғылыми жарияланымына қайта оралғанда 21

Мемлекет және құқық теориясы

А.С. ТУКИЕВ, К.К. АХМЕТОВ Қазақстандағы Құқықтық
сауаттандырудың жаңа тұжырымдамасы 24

Р.К. ДЖИЕМБАЕВ, О.А. ЛАДЫГИНА Қазақстан Республи-
касы ПМ ведомстволық ЖОО-нда білім алушылардың құқықтық
санасын қалыптастырудың проблемалары туралы 31

Конституциялық және әкімшілік құқық

Й. ПУДЕЛЬКА, Й. ДЕППЕ (Берлин қ., Германия) Орталық
Азиядағы жалпы әкімшілік құқық даму процесінде 39

С.Н. ИСАЕВА Балалар құқықтары жөніндегі уәкіл институ-
ты: проблемалар және даму перспективасы 50

Азаматтық және азаматтық іс жүргізу құқығы

Е.А. ДҮЙСЕНОВ, А.Қ. ЛЯМБЕКОВА Жаңартылатын
энергия көздерін пайдаланудағы нормативтік реттеуді жетілдіру
мәселелері 57

Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс

А.Н. АХПАНОВ, З.Ғ. ҚАЗИЕВ Қазақстандық қылмыстық
процесте «қисынды мерзім» ұғымын пайдаланудың кейбір негізгі
аспектілері туралы 65

Н.К. ИМАНҒАЛИЕВ Бөтеннің мүлкін ұрлағаны үшін
жауапкершілік туралы қылмыстық-құқықтық нормаларды
жетілдіру туралы 73

Б.Қ. НҮРҒАЗИНОВ Қазақстан Республикасының әкімшілік
заңнамасына медициналық қателік ұғымын енгізу туралы ұсыныс 80

К.И. ИСМАҒҰЛОВ, А.А. МҰҚАНБЕТҚАЛИЕВ Қазақстан
Республикасының терроризмге қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын
жетілдірудің кейбір проблемалары 89

Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану

А.С. ИРЖАНОВ Халықаралық терроризм туралы жан-жақты
қамтитын конвенцияның жобасын әзірлеудің кейбір мәселелері ту-
ралы 96

М.Ж. КУЛИКПАЕВА Цифрлық технологияларды дамыту
тұрғысында жеке өмірге құқығын қамтамасыз етудің халықаралық-
құқықтық негіздері 101

Құқықтық мониторинг

Е.З. БЕКБАЕВ Татарстан Республикасы мен Башқұртстан
Республикасында заңдарды мониторингілеудің шетелдік
тәжірибесі туралы 109

Ш.Ж. ТАУКЕБАЕВА Бұқаралық ақпарат құралдарын
құқықтық реттеудің кейбір мәселелері («Бұқаралық ақпарат
құралдары туралы» ҚР Заңына талдамалық анықтама материалда-
ры бойынша) 117

А.Қ. ҚАНАТОВ, Е.К. АХМЕТОВ Құқық қорғау қызметінің
проблемалық аспектілері (заңнама мониторингі) 123

А.К. АҚАЙ Қазақстан Республикасында сотталғандықты өтеудің кейбір мәселелері.....	131
---	-----

Мемлекеттік тілдегі заң шығармашылығы практикасынан

Е. САФУАНИ Заңнама техникасы мен тілінің кейбір мәселелері.....	138
---	-----

А.К. МАХАМБЕТОВА Агенттік келісім мәселелерін құқықтық реттеу.....	142
--	-----

Жас ғалым мінбері

Ф.Р. АХМЕДЖАНОВ Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде жазалауды реттеу бөлігіндегі кейбір проблемалар туралы.....	151
--	-----

Е.В. ЕСПЕРГЕНОВА Қазақстан Республикасы ҚК 318-бабында көзделген қылмыстық-құқықтық норманы жетілдіру проблемалары.....	158
---	-----

Р.К. ҚАНАТОВ Фьючерстік шарт ұғымы мен сипаттамалық ерекшеліктері («Туынды құралдар нарығындағы фьючерстік шарттың проблемалары мен перспективалары» атты іргелі және ғылыми қолданбалы зерттеудің талдамалық есебінің материалдары бойынша).....	165
---	-----

Д.Б. АБДИЛЬДИНА Сайлау жүйелері және әйелдердің сайланбалы органдардағы өкілділігі.....	171
---	-----

А. АРЫСТАН Титулдық сақтандыру адал ниетті сатып алушылардың мүддесін қорғау ретінде.....	176
---	-----

Ғылыми өмір хроникасы

2017 жылғы 8-9 маусымда Екатеринбург қ. өткен Қазақстан Республикасы Заңнама институтының Еуропа-Азия құқықтық конгресіне қатысуы туралы ақпараттық хабарлама.....	185
--	-----

2017 жылғы 22 маусымда Астана қ. өткен Мемлекеттік тілдегі заң жобалары мен халықаралық шарт жобаларының сапасы және ғылыми лингвистикалық сараптама мәселелері бойынша практикалық семинар туралы ақпараттық хабарлама.....	188
--	-----

2017 жылғы 29 маусымда Астана қ. қоғамдық, ғылыми ұйымдар, жоғарғы оқу орындар өкілдерінің, ғалым-заңгерлердің және практиктердің қатысуымен өткізілген семинар-кеңес туралы ақпараттық хабарлама.....	190
--	-----

2017 жылғы 17-29 шілдеде Германияда өткен Неміс кәсіпкерлік құқығының сегізінші жазғы мектебі туралы ақпараттық хабарлама.....	193
--	-----

2017 жылғы 4-15 қыркүйекте Италиядағы Турин қ. өткен жергілікті көрсетілетін қызметтерді реттеу бойынша XX Турин Халықаралық жазғы мектебі туралы ақпараттық хабарлама.....	195
---	-----

2017 жылғы 12-14 қыркүйекте Катманду қ. (Непал) өткен Қазақстан Республикасы Заңнама институтының Азияның Заң ақпараттық қоғамдастығының халықаралық конференциясына қатысуы туралы ақпараттық хабарлама.....	197
---	-----

Библиография

И.М. Умарахуновтың «Международная договорно-правовая практика Республики Узбекистан: вопросы теории и практики» тақырыбындағы монографиясына рецензия, 2017ж.....	200
---	-----

«Государство. Право. Общество в условиях глобализирующегося мира» тақырыбындағы монографияға рецензия, 2017ж.....	202
---	-----

Даналық ойлар.....	204
--------------------	-----

Собственник и издатель:
ГУ «Институт законодательства
Республики Казахстан»
Издается с 2006 года

Все материалы журнала размещаются
на сайте www.iz.adilet.gov.kz
Включен в перечень изданий
для публикации основных научных
результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета

Тукиев А.С. – к.ю.н. (Астана, Казах-
стан) – (председатель)
Абайдельдинов Е.М. – д.ю.н. (Астана,
Казахстан)
Абызов Р.М. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Белых В.С. – д.ю.н. (Екатеринбург,
Россия)
Губин Е.П. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Мурчашили И.Ш. – д.ю.н. (Астана,
Казахстан)
Мельник Р.С. – д.ю.н. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Муромцев Г.И. – д.ю.н. (Москва,
Россия)
Рахметов С.М. – д.ю.н. (Астана, Ка-
захстан)
Малиновский В.А. – д.ю.н. (Астана,
Казахстан)
Шерубай Курманбайұлы – д.ф.н.
(Астана, Казахстан)

Состав Редакционной коллегии

Кулжабаева Ж.О. – к.ю.н. (Астана,
Казахстан) – (председатель)
Абылайұлы А. – PhD (Астана, Казах-
стан)
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – заслуженный дея-
тель культуры РК (Астана, Казахстан)
Байниязова З.С. – к.ю.н. (Саратов,
Россия)
Досмырза Д.Д. – к.ю.н. (Астана, Ка-
захстан)
Елеусизова И.К. – к.ю.н. (Астана,
Казахстан)
Казнев З.Г. – к.ю.н. (Астана, Казах-
стан)
Конусова В.Т. – к.ю.н. (Астана, Казах-
стан)
Маммадов У.Ю. – к.ю.н. (Казань,
Россия)
Мушанов Т.Е. (Астана, Казахстан)
Рахимбердин К.Х. – д.ю.н. (Усть-
Каменогорск, Казахстан)
Свободный Ф.К. – к.пс.н. (Барнаул,
Россия)
Тегизбекова Ж.Ч. – к.ю.н. (Бишкек,
Кыргызстан)
Тлембаева Ж.У. – к.ю.н. (Астана,
Казахстан)

Редакция журнала

Колтубаева Г.Б.
Ермек А.Б.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
Джамбуллин К.А.

Свидетельство о постановке
на учет СМИ № 11219-Ж
от 15.11.2010 г. Комитета информации
и архивов Министерства культуры
и информации Республики Казахстан
(№ и дата первичной постановки на учет
№6592-Ж. 07.09.2005 г.)

Адрес:

Республика Казахстан,
010000, г. Астана, пр. Мәңгілік ел, д. 8
тел.: 8(7172)74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

СОДЕРЖАНИЕ

Колонка редакции 9

*Приветственное слово Министра юстиции Республики Казах-
стан Бекетаева М.Б. на международной научно-практической кон-
ференции «Конституция и модернизация общества и государства»,
посвященной Дню Конституции Республики Казахстан, г. Астана,
29-30 августа 2017 г.* 13

Архивные страницы «Вестника»

Г.С. САПАРГАЛИЕВ Концепция правовой политики о роли
прокуратуры в государственно-правовой сфере (Вестник ИЗ РК,
№4(16)-2009 г. стр. 5-10) 14

Б.К. НУРГАЗИНОВ Возвращаясь к научной публикации акаде-
мика Г. Сапаргалиева о роли прокуратуры в государственно-правовой
сфере 21

Теория государства и права

А.С.ТУКИЕВ, К.К. АХМЕТОВ Новая Концепция правового
просвещения в Казахстане 24

Р.К. ДЖИЕМБАЕВ, О.А. ЛАДЫГИНА О проблемах форми-
рования правосознания обучающихся ведомственных вузов МВД
Республики Казахстан 31

Конституционное и административное право

Й. ПУДЕЛЬКА, Й. ДЕППЕ (г. Берлин, Германия) Общее адми-
нистративное право в Центральной Азии в процессе развития 39

С.Н. ИСАЕВА Институт уполномоченного по правам ребенка:
проблемы и перспективы развития 50

Гражданское и гражданско-процессуальное право

Е.А. ДЮСЕНОВ, А.К. ЛЯМБЕКОВА Вопросы совершен-
ствования нормативного регулирования использования возобнов-
ляемых источников энергии 57

Уголовное право и уголовный процесс

А.Н. АХПАНОВ, З.Г. КАЗИЕВ О некоторых ключевых
аспектах использования понятия «разумный срок» в казахстанском
уголовном процессе 65

Н.К. ИМАНГАЛИЕВ О совершенствовании уголовно-право-
вых норм об ответственности за кражу чужого имущества 73

Б.К. НУРГАЗИНОВ Предложение о введении понятия меди-
цинской ошибки в административное законодательство Респу-
блики Казахстан 80

К.И. ИСМАГУЛОВ, А.А. МУКАНБЕТКАЛИЕВ Некото-
рые проблемы совершенствования законодательства Республики
Казахстан о противодействии терроризму 89

Международное право и сравнительное правоведе- ние

А.С. ИРЖАНОВ О некоторых вопросах разработки проекта
Всеобъемлющей Конвенции о международном терроризме 96

М.Ж. КУЛИКПАЕВА Международно-правовые основы обе-
спечения права на частную жизнь в контексте развития цифровых
технологий 101

Правовой мониторинг

Е.З. БЕКБАЕВ О зарубежном опыте мониторинга законов
в Республике Татарстан и Республике Башкортостан 109

Ш.Ж. ТАУКИБАЕВА Некоторые вопросы правового регули-
рования средств массовой информации (по материалам аналити-
ческой справки на Закон РК «О средствах массовой информации» 117

А.К. КАНАТОВ, Е.К. АХМЕТОВ Проблемные аспекты пра-
воохранительной службы (мониторинг законодательства) 123

А.К. АКАЙ Некоторые вопросы погашения судимости в Республике Казахстан.....	131
--	-----

Из практики законоотворчества на государственном языке

Е. САФУАНИ Некоторые вопросы техники и языка законодательства	138
--	-----

А.К. МАХАМБЕТОВА Правовое регулирование вопросов агентского соглашения	142
---	-----

Трибуна молодого ученого

Ф.Р. АХМЕДЖАНОВ О некоторых проблемах Уголовного кодекса Республики Казахстан в части регулирования наказания	151
--	-----

Е.В. ЕСПЕРГЕНОВА Проблемы совершенствования уголовно правовой нормы, предусмотренной ст. 318 УК РК	158
---	-----

Р.К. КАНАТОВ Понятие и характерные особенности фьючерсного договора (по материалам Аналитического отчета фундаментального и научно-прикладного исследования «Проблемы и перспективы фьючерсного договора на рынке производных инструментов»)	165
---	-----

Д.Б. АБДИЛЬДИНА Избирательные системы и представленность женщин в выборных органах	171
---	-----

А. АРЫСТАН Титульное страхование как гарантия защиты интересов добросовестного приобретателя	176
---	-----

Хроника научной жизни

Информационное сообщение об участии Института законодательства Республики Казахстан в Европейско-Азиатском правовом конгрессе, 8-9 июня 2017 года, г. Екатеринбург	186
--	-----

Информационное сообщение о практическом семинаре по вопросам качества законопроектов и проектов международных договоров на государственном языке и научной лингвистической экспертизы, Астана, 22 июня 2017 г.	188
---	-----

Информационное сообщение о семинаре-совещании с участием представителей общественных, научных организаций, вузов, ученых-юристов и практиков, 29 июня 2017 года, г. Астана	190
--	-----

Информационное сообщение о восьмой Летней школе немецкого предпринимательского права, Германия, 17-29 июля 2017 г.	194
---	-----

Информационное сообщение о XX Туринской Международной летней школе по регулированию местных услуг, г. Турин, Италия, 4-15 сентября 2017 г.	196
---	-----

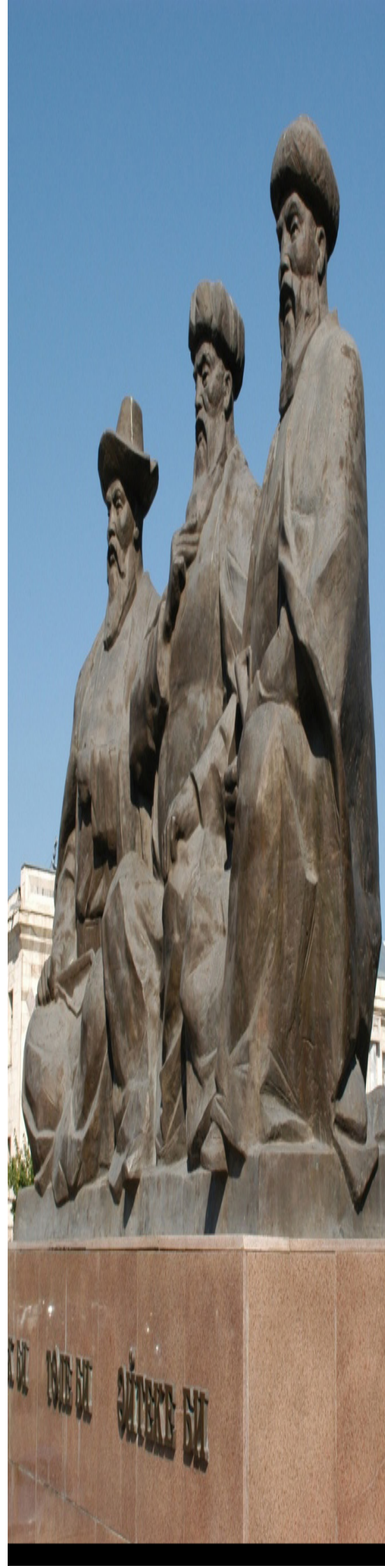
Информационное сообщение об участии Института законодательства Республики Казахстан в международной конференции Юридического информационного сообщества Азии, 12-14 сентября 2017 года в г. Катманду (Непал)	197
--	-----

Библиография

Рецензия на монографию И.М. Умарахунова «Международная договорно-правовая практика Республики Узбекистан: вопросы теории и практики», 2017г.	200
---	-----

Рецензия на монографию «Государство. Право. Общество в условиях глобализирующегося мира», 2017г.	202
---	-----

Мудрые мысли	204
---------------------------	-----

Owner and publisher:
SI «Legislation Institute
of the Republic of Kazakhstan»

Published since 2006

All journal materials are placed
on the website

www.iz.adilet.gov.kz

Included in the list of publications of basic
scientific results of dissertations on legal
sciences (Order CCES MES RK №894
from 05.30.2013)

Editorial Council members

Tukiyev A.S. – c.j.s. (Astana, Kazakhstan)
– (Chairman)

Abaydeldinov E.M. – d.j.s. (Astana,
Kazakhstan)

Abyzov R.M. – d.j.s. (Moscow, Russian)

Belih V.S. – d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)

Gubin E.P. – d.j.s. (Moscow, Russian)

Borchashvili I.Sh. – d.j.s. (Astana, Ka-
zakhstan)

Melnik R.S. – d.j.s. (Kiev, Ukraine)

Moiseev A.A. – d.j.s. (Moscow, Russian)

Muromcev G.I. – d.j.s. (Moscow, Russian)

Rahmetov S.M. – d.j.s. (Astana, Kazakh-
stan)

Malinovskiy V.A. – d.j.s. (Astana, Kazakh-
stan)

Sherubai Kurmanbaiuly – d.ph.s.
(Astana, Kazakhstan)

Editorial Board members

Kulzhabayeva Zh.O. – c.j.s. (Astana,
Kazakhstan) – (Chairman)

Abylaiuly A. – PhD (Astana, Kazakhstan)

Azer Aliyev – PhD (Kiel, Germany)

Aiyembetov M.A. – Honored Worker of
Culture of Kazakhstan, (Astana, Kazakh-
stan)

Bainiyazova Z.S. – c.j.s. (Saratov, Rus-
sian)

Dosmyrza D.D. – c.j.s. (Astana, Kazakh-
stan)

Eleussizova I.K. – c.j.s. (Astana, Kazakh-
stan)

Kaziyev Z.G. – c.j.s. (Astana, Kazakh-
stan)

Konusova V.T. – c.j.s. (Astana, Kazakh-
stan)

Mammadov U.Y. – c.j.s. (Kazan', Rus-
sian)

Mushanov T.E. (Astana, Kazakhstan)

Rakhimberdin K.H. – d.j.s. (Ust-Kame-
nogorsk, Kazakhstan)

Svobodniy F.K. – c.ps.s. (Barnaul, Rus-
sian)

Tegizbekova Zh.Ch. – c.j.s. (Bishkek,
Kyrgyzstan)

Tlembaeva Zh.U. – c.j.s. (Astana, Ka-
zakhstan)

The editorial staff

Koltubayeva G.B.

Yermek A.B.

Zhumageldina B.Zh.

Bailenova A.K.

Dzhamburshin K.A.

*The certificate of registration of mass media
№11219-G from 15.11.2010 from
the Committee of Information and Archives
of the Ministry of Culture and Information
of the Republic of Kazakhstan
(Number and date of primary registration
№6592-Zh.07.09.2005.)*

Address:

The Republic of Kazakhstan,
010000, Astana, Mangilik el pr., 8

tel.: 8 (7172) 74-02-06

fax: 8 (7172) 74-14-43

www.iz.adilet.gov.kz

e-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

CONTENT

Editorial 11

*Address of the Minister of Justice Beketayev M.B. at the
international scientific and practical conference «The Constitution and
Modernization of Society and the State», dedicated to the Constitution
Day of the Republic of Kazakhstan, Astana, August 29-30, 2017.* 13

Archive «Bulletin» pages

G.S. SAPARGALIEV The concept of legal policy on the role
of the prosecutor's office in the state and legal sphere (Bulletin FM RK,
No. 4 (16) -2009, p. 5-10) 14

B.K. NURGAZINOV Returning to Academician G. Sapargaliyev's
scientific publication on the role of the Prosecutor's Office in the state
and legal sphere 21

Theory of State and Law

A.S. TUKIEV, K.K. AKHMETOV The new concept of public
legal education in Kazakhstan 24

R.K. DZHIEMBAEV, O.A. LADYGINA On the problems
of formation of the legal awareness of the students of higher educational
institutions of the Ministry of Internal Affairs of the Republic
of Kazakhstan 31

Constitutional and Administrative Law

J. PUDELKA, J. DEPPE (Berlin, Germany) General
administrative law in Central Asia in the development process 39

S.N. ISSAYEVA The institute of the children's rights
commissioner: problems and development prospects 50

Civil and Civil Procedural Law

Y.A. DYUSSENOV, A.K. LYAMBEKOVA Issues of improving
regulation of the use of renewable energy sources 57

Criminal law and Criminal procedure

A.N. AKHPANOV, Z.G. KAZIEV About some key aspects
of the use of concept «reasonable term» in Kazakhstani criminal
procedure 65

N.K. IMANGALIEV On the issue developing criminal norms
on the liability for theft of property 73

B.K. NURGAZINOV Proposal for the introduction of the concept
of the medical error in the administrative legislation of the Republic
of Kazakhstan 80

K.E. ISMAGULOV, A.A. MUKANBETKALIYEV Some
problems of improvement of countering terrorism legislation
of the Republic of Kazakhstan 89

International and Comparative law

A.S. IRZHANOV About some issues of the drafting
of the Comprehensive Convention on International Terrorism 96

M.Zh. KULIKPAYEVA International legal basics of providing
of the right to privacy in the context of the development of digital
technologies 101

Legal monitoring

E.Z. BEKBAYEV About foreign experience of monitoring
of laws in the Republic of Tatarstan and the Republic of Bashkortostan 109

Sh.Zh. TAUKIBAEVA Some problems of legal regulation of mass
media (Based on the analytical reference to the Law of the Republic
of Kazakhstan «On Mass Media») 117

A.K. KANATOV, E.K. AKHMETOV Problematic aspects of law enforcement service (monitoring of legislation).....	123
A.K. AKAY Some problems of cancellation of a criminal record in the Republic of Kazakhstan.....	131

Lawmaking practice in the official language

Y. SAFUANI On some issues of legislative technique and language.....	138
A.K. MAKHAMBETOVA Legal regulation of an agency agreement.....	142

Young scholar tribune

F.R. AKHMEJANOV On some problems of punishment regulation of the Criminal code of the Republic of Kazakhstan.....	151
Y.V. YESPERGENOVA Problems of improving the criminal law provision in Art. 318 of the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan.....	158
R.K. KANATOV Concept and character features of the futures contract (Based on the Analytical Report of the Fundamental and Applied Research «Problems and Prospects of the Futures Contract in the Derivatives Market»).....	165
D.B. ABDILDINA Electoral systems and representativeness of women in elected bodies.....	171
A. ARYSTAN Title insurance as the assurance of good faith purchaser interests protection.....	176

The Chronicle of Scientific Life

Information note on the participation of the Legislation Institute of the Republic of Kazakhstan in the Euro-Asian Legal Congress, Ekaterinburg, June 8-9, 2017.....	187
Information note on the practical seminar on the quality of draft laws and treaties in the state language and scientific linguistic expertise, Astana, June 22, 2017.....	189
Information note on the seminar with participation of representatives of public, scientific organizations, universities, legal scientists and practitioners, Astana, June 29, 2017.....	192
Information note on the eighth Summer School of German business law, July 17 and 29, 2017.....	194
Information note on the XXth Turin International Summer School on the regulation of Local Public Services, Turin, Italy, September 4-15, 2017.....	196
Information note on the participation of the Legislation Institute of the Republic of Kazakhstan in the international conference of the Legal Information Network of Asia, Kathmandu (Nepal), September 12-14, 2017.....	199

Bibliography

Review of a monograph of I.M. Umarakhunova «International legal and treaties practice of the Republic of Uzbekistan: theory and practice», 2017.....	200
Review of a monograph «State. Law. Society in a Globalizing World», 2017.....	202

Wise thoughts	204
----------------------------	-----

ЗАҢНАМА ТЕХНИКАСЫ МЕН ТІЛІНІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ

Есенқұл Сафуанұлы Сафуани

Қазақстан Республикасының Заңнама институты
Лингвистика орталығының НҚА және халықаралық шарттар
жобаларына ғылыми лингвистикалық сараптама секторының
жетекшісі ғылыми қызметкері, Астана қ., Қазақстан Республикасы;
e-mail: e.safuani@adilet.gov.kz

Түйін сөздер: Заңнама техникасы мен тілінің кейбір мәселелері; термин; теңтүпнұсқалылық.

Аннотация. Автор бұл мақаласында заңнама техникасы мен тілінің кейбір мәселелеріне қатысты проблемаларды қозғайды. Заңнамада терминдердің дұрыс қолданылмауы теріс салдарларға әкеп соғатын жағдайларға талдау жасайды. Мақалада нормативтік құқықтық актілердің қазақ тіліне аударылуына байланысты проблемаларға баса назар аударылады.

Автор заңнама техникасы жөнінде сөз болған кезде басты назар нормативтік құқықтық актілердің логикалық түзілуінің қағидалары мен қағидаттарына, заңнама стилі мен оны жазу кезінде пайдаланылатын тіл нормаларына аударылу керектігін ескертеді. Нормативтік құқықтық акт жүйесін жасауда құқық нормасы анық та, түсінікті болуы үшін қолданылатын тәсілдер туралы ғылыми тұжырымдарын ортаға салады. Заң шығару процесінде оған қатысушылармен қатар жалпыға ортақ түсінікпен орныққан объективті қажеттілікті мәтінде дәл бейнелеу аудармашылардың да берік ұстанатын қағидасы болуға тиіс екендігін дәлелдейді.

Нормативтік актінің орындаушыға бүкпесіз түсінікті болуы үшін барынша айқындалып әзірленген, екіұшты түсінуге жол бермейтін логикалық жүйелі болуы міндетті екендігін нақты мысалдармен дәлелдейді.

Нормативтік актілердің қазақшаға аударылуында қолда бар сөздіктерге назар аударылмаудың теріс салдарларын атап көрсетеді. Заң аудармашысы үшін ауадай қажет орыс тілінде шыққан сөздіктерді былай қойғанда, Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігіне назар аудармаудың салдарынан жол берілген қателер туралы сын пікірлерін ортаға салады. Қазақ тіліндегі мән-мағынасы анық, түсінікті сөздің заң мәтінінде дұрыс қолданылмауы заңның дұрыс орындалмауына әкеп соғатынын, ал мұндай жауапсыздыққа жол беруге болмайтындығын ескертеді.

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ТЕХНИКИ И ЯЗЫКА ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Сафуани Есенқұл Сафуанұлы

Ведущий научный сотрудник сектора научно-лингвистической
экспертизы проектов НПА и международных договоров Центра лингвистики
Института законодательства Республики Казахстан,
г. Астана, Республика Казахстан; e-mail: e.safuani@adilet.gov.kz

Ключевые слова: некоторые вопросы техники и языка законодательства; термин; аутентичность.

Аннотация. Автор в данной статье затрагивает некоторые проблемы, касаемые техники и языка законодательства. Проводит анализ обстоятельств, приводимых к негативным результатам при неправильном применении терминов в законодательстве. В статье особое внимание уделяется проблемам, связанным с переводом нормативных правовых актов на казахский язык.

Автор напоминает, что при соблюдении законодательной техники особое внимание стоит уделить правилам и принципам логического создания нормативных правовых актов, на законодательный язык и применяемых языковых норм при его написании. Выносит на общее обсуждение свои научные выводы о применяемых способах для ясности, понятности правовой нормы при создании системы нормативных правовых актов. Доказывает, что переводчики в законотворческом процессе, также как его участники, должны придерживаться устойчивых принципов точного описания в тексте общепринятой в понимании

объективной потребности.

На конкретных примерах доказывает, что для того, чтобы нормативный акт был предельно понятным, он обязательно должен быть ясно разработанным, иметь логическую систему, которая не должна допускать двусмысленного толкования.

Указывает на отрицательные результаты при необращении внимания на имеющиеся словари при переводе нормативного акта на казахский язык. Несмотря на изданные словари на русском языке, особо важные для юридического переводчика, делится критическими выводами о недостатках, допущенных в случаях обращения внимания толковому словарю казахского литературного языка. Предупреждает, что отсутствие ясного и понятного значения на казахском языке в тексте закона приводит к неправильному исполнению закона, и что не следует допускать такую безответственность.

ON SOME ISSUES OF LEGISLATIVE TECHNIQUE AND LANGUAGE

Safuani Yessenkul

Leading researcher of the sector of research linguistic expertise of legal acts
and international agreements of Linguistic center of Legislation Institute
of the Republic of Kazakhstan, Astana, Republic of Kazakhstan,
e-mail: e.safuani@adilet.gov.kz

Keywords: Legislative technique and language; term; authenticity.

Abstract. In the article the author touches upon the problems related to legislative techniques and language. It makes an analysis of the circumstances brought to negative results when the terms are incorrectly used in the legislation. The article focuses on problems related to the translation of normative legal acts into the Kazakh language.

The author reminds that with the observance of legislative techniques, special attention should be paid to the rules and principles of the logical creation of normative legal acts, to the legislative language and applied language norms when writing it. The author brings to the general discussion his scientific conclusions about the methods used for clarity and clarity of the legal norm when creating a system of normative legal acts. He proves that translators in the legislative process, as well as its participants, must adhere to the stable principles of the exact description in the text of the generally accepted understanding of the objective need.

Specific examples prove that in order for the normative act to be extremely clear, it must necessarily be clearly developed, have a logical system that should not allow ambiguous interpretation.

The author indicates negative results if you do not pay attention to the available dictionaries when translating the normative act into the Kazakh language. Despite the published dictionaries in Russian, especially important for a legal interpreter, he shares critical conclusions about shortcomings committed in cases of not paying attention to the explanatory dictionary of the Kazakh literary language. He warns that the absence of clear and understandable meaning in the Kazakh language in the text of the law leads to improper execution of the law, and that such irresponsibility should not be allowed.

Қазіргі кездегі құқықтық зерттеудің аса маңызды тақырыптарының бірі — заңнама техникасы мен тілінің кейбір мәселелері. Кез келген елде құқықтық реформа барысында туындайтын көптеген проблемалар заңнама жүйесін жасаудың негізгі қағидалары мен тәсілдерінің ғылыми әзірлемесі қажеттігін көрсетіп отыр.

Заңнама техникасының маңызды құрамдастары — нормативтік құқықтық актілердің логикалық түзілуінің қағидалары мен қағидастары, заңнама стилі және оны жазу кезінде пайдаланылатын тіл проблемалары. Заңнама және кез келген нормативтік құқықтық акт жүйесін жасауда оның мәтінінде құқық нормасын анық та, түсінікті етіп көрсету үшін белгілі бір тәсілдерді

нақты қолдану көзделеді. Бұл орайда, әңгіме, заң шығару процесіне қатысушылар ұғынған және мойындаған объективті қажеттілікті мәтіндік нысанда дәл бейнелеу жөнінде болып отыр. Нақты айқындалып, әзірленген бұлжымас логикалық жүйе болмайынша бұл мүмкін болмайды.

Нормативтік құқықтық актілерді қазақ тіліне аударуда сөздердің мағынасына ғана қарап, норманың орындалуына мән бермеу жағдайлары кездесетінін жасыруға болмайды. Мысалы, французша «adresse» — орысша «адрес», қазақша «мекенжай» болып жүр. Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігінде: «Мекенжай. 1. Қоныстанған орын, тұрақ, жай; 2. Елді мекен; 3. Салынған ғимарат, құрылыс, үй-жай» [1, 168-б.] деп

түсіндіріледі.

Ал, Новый словарь иностранных слов деген сөздікте: «Адрес [фр. adresse] 1. адамның тұрғылықты жері немесе мекеменің, ұйымның орналасқан жері; 2. мерейтойға байланысты адамды немесе мекемені жазбаша құттықтау; 3. есептеу техникасында деректер орналастырылатын жадының аясын символдық белгілеу, адрес деп көбінесе компьютер командасының адрестік бөлігі айтылады; 4. электрондық поштаның адресі – адресаттың серверіндегі электрондық пошта жәшігін ашатын цифрлардың, белгілердің және латын әріптерінің жиынтығы; мұндай адрестің міндетті элементі @ («собачка» - қазақша «айқұлақ») деп аталатын белгі, оның сол жағында адресаттың жеке-дара аты (логині), ал оң жағында – оның тиісінше кеңейтілген сервері орналасады; 5. интернеттегі адрес – компьютерлік бағдарлама (браузер) желідегі қажетті сайтты ашатын цифрлардың, белгілердің және латын әріптерінің жиынтығы [2, с. 25].

Заңнама аудармашылары, әсіресе терминдерді бекітушілер көбінесе терминдердің осындай мән-мағынасы мен мәтінде атқаратын функциясына қарамай, қазақша болуы керек деген қағидатпен, мағынасы келіп тұр ғой деп терминдерді орнықтыра салуы заңнаманың орындалмауына әкеп соғады. Осы «мекенжай» сөзінің заңдағы қолданысына назар аударып көрейік.

«Рұқсаттар және хабарламалар» туралы Заңның 33-бабы 1-тармағының б) тармақшасы:

«1. Лицензия и (или) приложение к лицензии подлежат переоформлению в следующих случаях:

...
б) изменения **адреса места нахождения объекта** без его физического перемещения для лицензии, выданной по классу «разрешения, выдаваемые на объекты» или для приложений к лицензии с указанием объектов;».

1. Лицензия және (немесе) лицензияға қосымша мынадай:

...
б) «объектілерге берілетін рұқсаттар» сыныбы бойынша берілген лицензия үшін немесе лицензияға қосымшалар үшін объектілерді көрсете отырып, объект нақты көшірілмей оның **орналасқан жерінің мекенжайы** өзгерген;

7) ... жағдайларда қайта ресімделуге жатады.

Адрес деген сөздің мән-мағынасына, мәтіндегі атқаратын функциясына қарағанда оны орналасқан жердің атауы деп түсінуге болады. Қазақ тіліндегі заңның мәтініндегі

«орналасқан жер», «мекенжай» бір-бірімен мағыналас, синоним сөздер, оның үстіне «мекенжай» дегеніміз «адрес» деген терминнің түсіндірмесі (комментарийі) деп дәлелдесек қателеспейміз.

Бұдан басқа, қажет кезінде қолданылатын:

«Адресант [нем. Adressant < фр. adresse] пошта жөнелтілімін жөнелтуші;

Адресат [нем. Adressat < фр. adresse] пошта жөнелтілімін алушы» деген сөздерді қазақ тілінде қалай қолданамыз? «Мекенжайат» десек күлкі боламыз. Ал бұл сөздерді заңнамада да, баспасөзде де қолдануға тура келеді. Мағынасына қарай бірнеше сөзбен түсіндірме берілітін сөздерді термин дейміз. Ал бір терминді әртүрлі сөзбен жазу қате болып есептеледі. Жакын араға дейін қазақ тілі басқа тілдердей емес, бай тіл, сондықтан орысша бір сөзбен жазылса да, қазақша әртүрлі жаза беруге болады, Контекске (түпмәтінге; мәнмәтінге) қарай түсінуге болады деп, терминге мән бермей келгеніміз шындық. Жоғарыда айтылған контекст сөзінің түпмәтін, мәнмәтін деген аудармасының қайсысы дұрыс екенін әлі күнге анықтай алмай жүрміз.

Нормативтік құқықтық актілердің логикалық түзілімі мен оларды іске асырудың құралы ретінде тіл заң шығарушының ойын жеткізетін элементтің бірі. Заң мәтінінде заң шығарушы ойының, идеясы мен ниетінің және қызметінің нәтижесі арасындағы алшақтық теріс салдарларға, алға қойылған мақсатқа жете алмауға, қоғамдық қатынастардың дұрыс реттелмеуіне немесе құқыққа қайшы реттелуіне әкеп соғары сөзсіз. Бұл қоғам мүддесіне түбегейлі қайшы келеді. Заң логикасының, стилі мен тілінің ғылыми әзірлемесінің қажеттігі, сонымен қатар оны қатаң ұстану қажеттігі құқықтық реттеудің маңыздылығынан туындап отыр. Өйткені заңнама жүйесі заң шығармашылығының нәтижесі ретінде әлеуметтік өмірді реттеуде маңызды рөл атқарады. «Заң логикасының бұзылуы, оның ұғымының, тұжырымдарының дәл болмауы, пайдаланылған терминдердің айқын еместігі сансыз сауалдар туғызады, өзгерістер мен толықтырулар енгізуге, әртүрлі талқылау мен түсіндіруге әкеп соғады, сонымен бір мезгілде төрешілдік созбұйдалыққа қолайлы негіз жасап, уақыт пен күш-жігерді босқа кетіруге алып келеді, заңның мәнін бұрмалап, оны қате түсінуге мүмкіндік береді» – деп түсіндіреді Заң техникасын зерттеуші Д.А. Керимов [3, с. 55].

Осы орайда айтарымыз, заңнамада қолданылатын сөздер, терминдер автордың бұл сөзді былай түсіну керек деген өз түсінігіне емес, сөздікке негізделуге тиіс.

Өйткені дәл берілмеген термин, сөйлемде тыныс белгілерінің дұрыс қойылмауы, орфографиялық қате мемлекеттік органдардың, лауазымды, заңды, жеке тұлғалардың қызметінде теріс салдарларға әкеп соғады.

Профессор Владимир Назарян нормативтік актінің неғұрлым дәлдігін қамтамасыз етудің талаптарын былай түсіндіреді:

«1) сөздер мен сөйлемшелерді тура, дәлме-дәл және бұлжымас мағынасында қолдану. Сөздің тұспалды, ауыспалы, әсіре, астарлы бүкпе, екіұдай мағынасы – заң тіліне тән құбылыс емес;

2) барлық заңнамада пайдаланылатын бірыңғай терминология, нақты құқықтық түсінік белгілі бір терминмен берілуі тиіс. Әртүрлі ұғымдар бір терминмен берілуі мүмкін емес;

3) дәл, бір мағыналы терминдерді қатаң белгілі бір мағынасында пайдалану, айқын емес, көмескі, екіұдай мағынадағы сан түрлі сөздерден бас тарту;

4) сөздер мен сөйлемшелерді жалпы сөйлеу тіліндегі қолданысына қарағанда неғұрлым шектеулі мағынасында іріктеп пайдалану;

5) бір типті тұжырымдаулар, баяндаудың бірыңғай тәсілі, ауызша көркемсөздің болмауы, ұғымдар мен сөздер көп мағынада пайдаланылған әдеби стилге жол бермеу;

6) заң шығарушының ойын баяндаудың дәйектілігі, оның мағыналық аяқталуы.» [4].

Осы талаптардың дұрыстығына көз жеткізе отырып, қазақ тіліндегі нормативтік құқықтық актілерде бірқатар ағаттықтарға жол берілгендігін мойындамасқа болмайды. Мұндай ағаттыққа жол берудің басты себебі терминдерді барынша қазақшалауды басты міндет етіп қою. Ал мұндай міндет қоюдың басты себебі заңнама тілінің проблемаларына арналған ғылыми әдебиеттерге, сөздіктер мен түсіндірме сөздіктерге, энциклопедияларға назар аудармау. Қазақ тілі дүниедегі ең бай тіл деген астамшылықтың салдары. Ешқандай талқыландырма, Терминком бекітпеген терминдерді әркім өз бетінше, «шама шамадан артық емес, Қаратау қырық батпан» деген қағидатпен заңнамаға термин ретінде әртүрлі сөздерді енгізіп жіберді. Мысалы, «дата» деген термин біздің заңдарымызда «күн» болып жүр.

Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексінде:

Статья 51. Порядок прекращения трудового договора по истечении срока

...

3. Датой истечения срока трудового договора, заключенного на время выполнения

определенной работы, является день завершения работы.

4. Датой истечения срока трудового договора, заключенного на время замещения временно отсутствующего работника, является день выхода на работу работника, за которым сохранялось место работы (должность).

51-бап. Еңбек шартын мерзімі өткеннен кейін тоқтату тәртібі

...

3. Белгілі бір жұмыстың орындалу уақытына жасалған еңбек шартының мерзімі өткен күн жұмыстың аяқталған күні болып табылады.

4. Уақытша болмаған жұмыскерді алмастыру уақытына жасалған еңбек шарты мерзімінің өткен күні жұмыс орны (лауазымы) сақталған жұмыскердің жұмысқа шығатын күні болып табылады.

Бұл тек бір ғана мысал. Қазақ тіліндегі заңнаманың «дата» және «день» деген сөздерге қатысты баптарының 90 пайызы осылай жазылған. Орыс тіліндегі осы екі сөздің қазақшада бір сөзбен берілуі орындаушыларды шатастырады. Яғни заңнаманың орысшасын оқымаса түсіне алмайды.

Мұндай шатасуға жол беру қажетті сөздіктің жоқтығынан ба әлде заң аудармашыларының мұқият зерттеп, жалықпай ізденуге тиіс міндетін атқармай: мен осылай түсінемін, басқалар да осылай түсінуі керек дейтін өзімшілдігінен бе? Әлде заң аудармасына қойылатын талаптардан мүлде бейхабарлығынан ба? Бұл заңнама нормаларын түсінбеудің, өз ісінің маңыздылығына мән бермеген жауапсыздықтың салдары.

Жоғарыда келтірілген мысалдарға орай сөздіктерге жүгініп көрейік. Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігі: «Дата. Тарихи маңызы зор оқиғамен байланысты күн, айтулы күн.» [5, 515-б.]. Новый словарь иностранных слов: «Дата [фр. date < лат. data данные] календарное время (число, месяц, год) к.-л. события, составления документа, написания письма и т.д. «Датировка [< фр. dater] определение или проставление даты [2, с. 297]. 1984 жылға дейін бекітілген терминдер жинағында «датировка» термині қазақша «даталау» болып бекітілген болатын. Бірақ еліміздің тәуелсіздігінен кейін аудармашыларымыз, тіліміз де тәуелсіз болуы керек деп, осылай қазақшалауға бейім болды. Бұрынғы заң аудармашыларының пікірі ескерілмеді.

Ойымызды тұжырымдай келе, заңнама аудармасымен айналысатындардың арасында сан салалы сөздіктердің, түсіндірме сөздіктердің, энциклопедиялардың бар екенін, өзі атқарып жүрген істе соларды

мұқият зерделеп, заңнама аудармасына жауапсыздыққа жол беру – өз ісіне мән жан-жақты дайындықпен келу керектігін бермеудің салдары. білмейтіндер де бар деп ойлаймыз. Мұндай

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігі. - Алматы, 2011. 11-том. -750-б.
2. Новый словарь иностранных слов / Под ред. В.В. Адамчика. - Москва «АСТ», Минск «Харвест», 2005. – 1151 с.
3. Керимов Д.А. Законодательная техника. - М., 2000. – С. 55.
4. Проф. Владимир Назарян. Очерки к проблеме законодательной техники [Электронный ресурс], стр. 12. <http://www.cis-legal-reform.org/>. (дата обращения: 23.07.2017).
5. Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігі. - Алматы, 2011. 4-том. – 750-б.

REFERENCES

1. Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігі. - Алматы, 2011. 11-том. -750-б.
2. Novyj slovar' inostrannyh slov / Pod red. V.V. Adamchika. - Moskva «AST», Minsk «Harvest», 2005. – 1151 s.
3. Kerimov D.A. Zakonodatel'naja tehnika. - M., 2000. – S. 55.
4. Prof. Vladimir Nazarian. Oчерки к проблеме zakonodatel'noj tehniki [Elektronnyj resurs], str. 12. <http://www.cis-legal-reform.org/>. (data obrashhenija: 23.07.2017).
5. Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігі. - Алматы, 2011. 4-том. – 750-б.

УДК 341.24 (574)

АГЕНТТІК КЕЛІСІМ МӘСЕЛЕЛЕРІН ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ

Махамбетова Айгүл Көбейсінқызы

Қазақстан Республикасының Заңнама институты Лингвистика орталығы
Аударма секторының кіші ғылыми қызметкері, құқық магистрі;
Астана қ., Қазақстан Республикасы; e-mail: tak271079@mail.ru

Түйін сөздер: агент; агенттік келісім; агенттік келісімшарт; принципал; тапсырма шарты.

Аннотация. Сауда саласында агенттік операциялар принципал деп аталатын бір тараптың агент деп аталатын тәуелсіз екінші тарапқа келісілген аумақта принципал есебінен және оның атынан тауар сатумен немесе оны сатып алумен байланысты нақты және заңды әрекеттер жасауды тапсыруынан тұрады. Агенттік операциялар агенттік келісім деп аталатын ұзақ немесе қысқа мерзімді келісімдер негізінде жүргізіледі.

Әр елдің агент туралы анықтамаларында айтарлықтай айырмашылық жоқ. Бірыңғай терминологиялық электрондық базада Қазақстан Республикасы Үкіметінің жанындағы Республикалық терминология комиссиясы бекіткен анықтамаға сәйкес қандай да бір адамның тапсырмасы бойынша әрекет ететін тұлға, тапсырманы орындайтын ұйымның, мекеменің және тағы басқалардың өкілі агент деп аталады.

Келісімнің тақырыбы нысанасына қарай: агенттік келісім; агенттік келісімшарт; халықаралық агенттік келісімшарт; коммерциялық агенттік келісім; тапсырма шарты; сауда өкілдігі туралы шарт болып бөлінеді.

Агенттік келісім - жеке немесе заңды тұлғамен принципал атынан және оның мүддесін көздей отырып, белгілі бір міндеттерді орындау жөніндегі шарттың түрі. Құрылымы мақалада берілген агенттік келісімді (шартты) үлгілік нұсқа ретінде пайдалану ұсынылады.

Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында тапсырма, комиссия, көлік экспедиция шарттары және басқалары көрініс тапқан, ал агенттік келісім (шарт) қамтылмаған. Алайда, тәжірибе жүзінде заңнама ұқсастығын пайдалана отырып, бұл шарттарды жасауға тиым салынбаған. Талдау негізінде қолданыстағы Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне агенттік келісім (шарт) және оның мәселелерін